

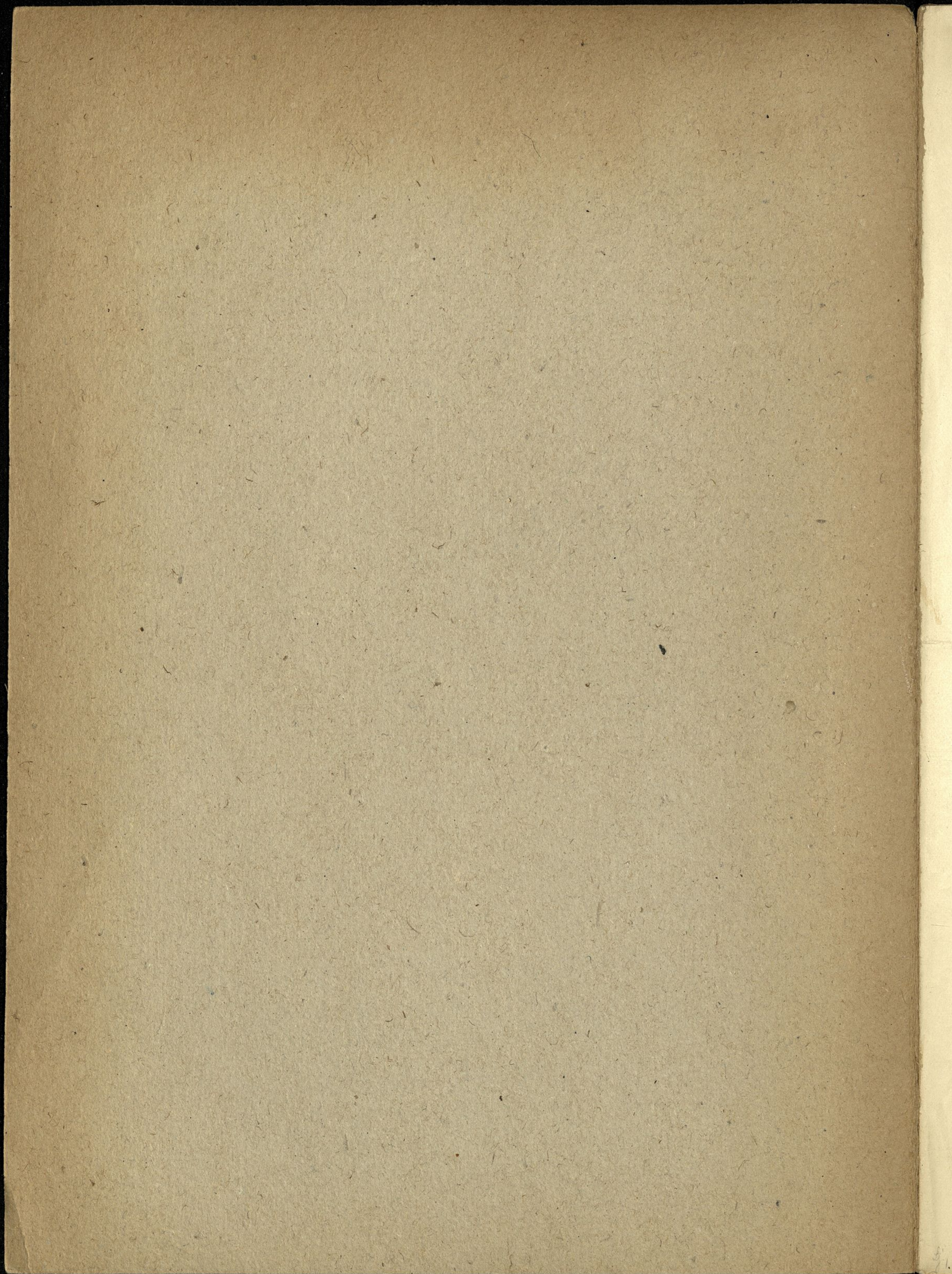
Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

b # 69972

II 69972

4
b

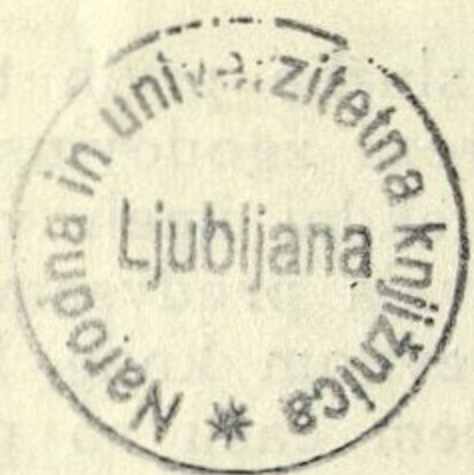

I 69972

GLASNIK MUZEJSKEGA DRUŠTVA ZA SLOVENIJO

/BULLETIN DE L'ASSOCIATION DU MUSEE DE SLOVENIE/

XVI / 1935 / LJUBLJANA .

03005069

Rôle et formation du bibliothécaire. Etude comparative sur la formation professionnelle du bibliothécaire. Paris, Institut International de Coopération Intellectuelle, 1935, 8°, 388.

Mednarodni zavod za intelektualno sodelovanje (IICI) je pred nekaj leti priredil anketo o vlogi javnih knjižnic v prostem času delavca in izdal rezultate leta 1933 pod naslovom: *Bibliothèques populaires et Loisirs ouvriers*. Pri obdelovanju zaključkov ankete so prišli bibliotekarski strokovnjaki mednarodne komisije za intelektualno sodelovanje (Commission internationale de Coopération intellectuelle) do prepričanja, da strokovna izobrazba bibliotekarja nujno potrebuje organizacije: več referatov je podčrtalo pomanjkanje določb in sredstev za izobrazbo bibliotekarjev, in še vedno se dogaja, da so biblioteke, posebno ljudske, v rokah ljudi, ki imajo sicer ljubezen do knjige in dobro voljo, manjka jim pa tehnično znanje. IICI si je zato postavil cilj: zbirati podatke, ki dovoljujejo študij celotnega problema, in iskati rešitve, ki omogočajo knjižničarju pridobivanje poklicne izobrazbe. Razširil je anketo na vse javne knjižnice, ker večkrat vidimo, da je v tej državi povoljno rešen problem ene kategorije bibliotek, v drugi državi pa druge. Razposlal je vprašalno polo državnim zvezam bibliotekarjev, kjer teh ni, pa komisijam za intelektualno sodelovanje, razen tega še posameznim osebnostim; uporabljeni so seveda tudi podatki tovrstnih publikacij.

Vprašalna pola je imela sledeče glavne točke: kategorije bibliotekarjev (uradniki države, dežele, mest, društev itd.); tipi bibliotek (narodne, univerzitetne, strokovne, administrativne, mestne, šolske, otroške, ljudske); pogoji za bibliotekarski poklic (starost, spol, vera, študij, tehnično znanje); določbe, ki predpisujejo navedene pogoje (zakoni, naredbe, usus); razlike pogojev za posamezne funkcije (višja, srednja, nižja služba); sredstva poklicne izobrazbe (bibliotekarske šole, tečaji, izpiti, staži) itd.

35 držav je poslalo poročila, in sicer: Južna Afrika, Nemčija, Avstrija, Belgija, Brazilija, Bolgarija, Kanada, Kitajska, Danska, Španska, Estonska, Združene države, Finska, Francija, Anglija, Grška, Ogrska, Indija, Irska, Islandija, Italija, Japonska, Letonska, Luksemburška, Norveška, Nova Zelandija, Nizozemska, Poljska, Romunija, Švedska, Švica, Češkoslovaška, Rusija, Vatikan, Jugoslavija. Ta poročila tvorijo drugo, najbolj obsežno poglavje knjige (43—349); prvo poglavje zavzema uvodna sinteza (13—41), tretje bibliografija (355—380).

Uvodna sinteza podaja najprej čisto kratek pregled razvoja knjižnic v Evropi in vloge knjižničarjev v prejšnjih stoletjih. Šele v 2. polovici 19. stoletja se more govoriti o poklicu knjižničarja kot takem, ki pa je še vedno brez posebne izobrazbe. Po definiciji bibliotekarja našteva lastnosti, ki jih zahteva ta poklic v prvi vrsti: odpoved v korist drugim, smisel za red in čut odgovornosti, slednje ne samo za knjige, temveč tudi za čitatelje, ker prav v zadnjem času socialna važnost bibliotekarske službe zelo narašča. Praktično delovanje po teoretičnem pouku (staž) je prav radi tega potrebno, ker se šele tu pokaže, ali ima bibliotekarski kandidat omenjene lastnosti. Načelo je, da mora biti poklicna izobrazba različna za trojne kategorije bibliotekarske službe: višjo ali znanstveno, srednjo ali tehnično, in nižjo. Z istega vidika strokovne izobrazbe bibliotekarjev izvira tudi tukaj izvedena razdelitev bibliotek: 1. splošne biblioteke (narodne, univerzitetne, druge velike študijske); 2. specialne biblioteke (institutske, seminarske, administrativne); 3. velike mestne in deželne biblioteke; 4. ljudske, šolske in otroške biblioteke.

Kar se tiče znanstvene ali višje službe prvih treh kategorij bibliotek, imamo temeljno razliko med Ameriko in Evropo, ki ustreza zgodovinskemu razvoju in značaju bibliotek tu in tam: v Evropi so bibliotekarji že od nekdanj imeli v oskrbi dragoceno dediščino rokopisov, starih listin in redkih knjig, ki je zahtevala predvsem znanstveno obdelovanje; v Ameriki pa so bile spočetka biblioteke z velikim številom knjig, katerih značaj pa je stavil bolj tehnične ko znanstvene probleme; šele v novjšem času so prejele rokopise in knjige, ki zahtevajo zdaj tudi od ameriškega bibliotekarja znanstveno izobrazbo. Zato zahteva Amerika v prvi vrsti tehnično znanje, šele v drugi znanstveno, Evropa pa polaga važnost na znanstveno izobrazbo, potem šele pride tehnična izobrazba, ki more biti krajša kot znanstvena. Nekatere države zahtevajo samo univerzitetno izobrazbo (tehnična diploma daje samo prednost), druge pa zahtevajo tudi tehnično izobrazbo. Načelo je, da more biti predstojnik strokovne biblioteke le bibliotekar, ki pripada isti stroki. V mestnih in deželnih bibliotekah postane posebno jasna vloga bibliotekarja kot voditelja, ki zahteva pedagoško izobrazbo.

Srednja služba je pogosto slabo definirana, včasih je prehod v višjo službo, včasih ne; najboljša definicija je podana z nemškim dekretom 16. marca 1906; značilno zanjo je tehnično delo, zato mora biti njena poklicna izobrazba posebno popolna, da je višja služba razbremenjena in se more posvetiti svojim nalogam. Večinoma se zanjo zahteva srednješolska izobrazba. Nižja služba zahteva dobro ljudskošolsko izobrazbo; ponekod je zdaj rezervirana za invalide.

Največ razlik je pri pogojih za knjižničarje ljudskih, šolskih in otroških bibliotek. Tukaj je manj potrebna znanost kakor enciklopedično znanje, ker ima biblioteka tu predvsem vzgojno vlogo. Ker privedejo obiskovalce ljudskih knjižnic poleg želje po štivu še drugi socialni razlogi, mora imeti bibliotekar ljudske biblioteke poleg dobre splošne izobrazbe resno pedagoško znanje, obisk šole za socialno delo, teoretično in praktično tehnično izobrazbo.

Ustanovitev prvih bibliotekarskih tečajev imamo 1864 na Dunaju, 1869 v Parizu, 1877 v Londonu, prvo bibliotekarsko šolo pa 1883 v Združenih državah. Zdaj obstoja že veliko

število šol in tečajev, ki pa so zelo različni po značaju, vrednosti, pouku, diplomah itd. Nekatere države so jih morale zadnja leta iz finančnih ozirav ukiniti. Medtem ko imamo v Združenih državah 24 bibliotekarskih šol, so drugod samo praktični staži ali osebni študij. Tečaji in šole so odvisni od prosvetnih ministrstev, univerz, bibliotek in bibliotekarskih društev. Dekrete, ki določajo izpite in diplome, imajo Nemčija, Avstrija, Poljska, Brazilija, Portugalska, drugod so tečaji brez izpita, potem tečaji s stažem in tečaji brez staža, za eno kategorijo bibliotek in za več kategorij. Tudi dolgotrajni tečajev varijira od nekaj dni do več mesecev.

Strokovnjaki, ki so pregledali priobčena poročila, so izrazili željo, da bi se ustanovila za znanstveno službo v vsaki državi vsaj ena višja bibliotekarska šola, odvisna od prosvetnega ministrstva, pa tudi v zvezi z univerzitetno ali narodno biblioteko. Za sprejem bi bila predpisana univerzitetna izobrazba, teoretični študij bi trajal najmanj eno leto, praktični staž najmanj šest mesecev, potem bi absolvent dobil diplomu s pravico na višjo (znanstveno) službo. Za bibliotekarje ljudskih bibliotek bi se dale napraviti šole skupaj s knjigarnarji, ker imajo skupne točke (tako šole ima Poljska); to bi se dalo tudi lažje financirati. Dosedanje različne rešitve bi bilo treba primerjati in praktične zaključke izvajati v posebni reviji o bibliotekni vedi, ali na rednih sestankih. Ker se pa bibliotekarje in njih obiskovalci vedno spreminjajo, nastanejo tudi vedno nova vprašanja. Za te probleme bi bilo dobro ustanoviti mednarodni eksperimentalni inštitut s popolno znanstveno avtonomijo.

Pri mednarodnih anketah o raznih kulturnih panogah imamo pri nas večkrat občutek zaostalosti, ki je vedno neprijeten, tudi takrat, kadar se da opravičiti z zgodovinskim razvojem itd. Bibliotekarstvo je ena tistih redkih točk, kjer razdalja med nami in drugimi ni preveč kričeča — res da po zaslugi dejstva, da so tudi druge države bibliotekarstvo dolgo zanemarjale. Vsekakor je za nas zanimivo in poučno primerjanje stanja bibliotek in bibliotekarjev pri nas v Jugoslaviji s položajem po drugih državah, in sicer posebno glede nekaterih točk, n. pr.: statistika bibliotek, bibliotekarska društva, zakoni in naredbe o bibliotekarstvu, bibliotekarski tečaji in šole; navedli bomo tudi skupne poteze in značilnosti razvoja v posameznih državah, ter končno videli, kako daleč smo mi.

Med skupne poteze lahko štejemo, da so povsod znanstvene in šolske bibliotekarje večinoma odvisne od državnih institucij, ljudske pa večinoma od privatnih organizacij. Glede starosti, spola in vere bibliotekarjev skoraj nikjer ni omejevalnih pogojev; omembe vreden je visok odstotek bibliotekark, tako v ljudskih bibliotekah kakor v znanstvenih, v srednji in višji službi. Značilno je nadalje, da se zahteva povsod, ali po zakonu ali po ususu, za funkcionarje znanstvenih bibliotek univerzitetna izobrazba, za one ljudskih pa srednješolska.

Statistika bibliotek ni bila med točkami ankete (glavni predmet ankete je bibliotekar, bibliotekarje so upoštevane le kot podlaga), zato se iz dejstva, da je večina poročil ne omenja, ne more sklepati, da tam ni izvršena. Številke, skupne ali delne, pa navajajo: Južna Afrika (3 narodne bibliotekarje, 97 mestnih in deželnih, 9 univerzitetnih in podobnih institucij, 410 šolskih), Bolgarija (2159 ljudskih bibliotek), Kanada (984 bibliotek), Ogrska (1500 ljudskih bibliotek), Japonska (8 univerzitetnih bibliotek, 4800 javnih), Poljska (25.000 šolskih bibliotek, 8526 ljudskih, 1000 vojaških), Romunija (10.000 ljudskih bibliotek), Češkoslovaška (85 občinskih bibliotek v krajih z nad 10.000 prebivalci), Rusija 103.376 stalnih bibliotek, 90.693 ambulantnih; med njimi 45.219 ljudskih, 47.615 šolskih in otroških).

Glede zakonov ali naredb, s katerimi država predpisuje pogoje za bibliotekarje, delimo lahko zastopane države v štiri skupine: prva predpisuje poklicno izobrazbo za znanstvene in ljudske bibliotekarje, druga samo za znanstvene, tretja samo ljudske, četrta nima posebnih predpisov ne za znanstvene ne za ljudske. Zakone in naredbe navajajo poročila v celoti. Mi tukaj omenjamo samo časovno zadnje, ki so zdaj v veljavi:

1. skupina. Nemčija: naredbi 30. julija 1928 (za znanstveno službo) in 24. septembra 1930 (za srednjo službo in ljudske bibliotekarje); Belgija: naredbi 20. septembra 1926 (za znanstvene bibliotekarje) in 1. junija 1924 (za ljudske bibliotekarje); Japonska: naredba l. 1900 (za cesarsko biblioteko) in naredba l. 1921, spremenjena 1933 (za javne bibliotekarje); Rusija: dekret l. 1930 (za znanstvene bibliotekarje), dekret 25. januarja 1934 (za ljudske bibliotekarje), določbe 26. aprila 1934 (za bibliotekarje brez poklicne izobrazbe).

2. skupina. Avstrija: naredbi 10. julija 1929 (za znanstveno in srednjo službo); Brazilija: dekret 17. oktobra 1931; Kitajska: naredba l. 1927; Španija: dekret 19. maja 1932; Estonija: določbe za univerzitetno biblioteko in narodni muzej; Francija: naredba 22. februarja 1932; Ogrska: zakona l. 1922 in 1929; Italija: dekret 6. septembra 1928; Letonska: zakon o državnih bibliotekah; Luksemburška: zakon 10. avgusta 1912 (samo za šolske bibliotekarje); Norveška: zakon l. 1930; Poljska: dekret 11. aprila 1930.

3. skupina. Bolgarija: zakon l. 1927; Danska: dekret 15. decembra 1932; Finska: naredba 27. aprila 1923; Nizozemska: določbe l. 1921; Češkoslovaška: zakon 22. julija 1919, spremenjen 9. julija 1921 (za občinske bibliotekarje).

4. skupina. Južna Afrika, Kanada, Združene države (v smislu, da ni enotnega zakona; vsaka država ima svoje zakone o tem predmetu), Anglija, Grška (splošni uradniški zakon), Indija, Irska, Islandija, Nova Zelandija, Romunija (splošni uradniški zakon), Švedska, Švica, Vatikan, Jugoslavija (splošni uradniški zakon).

Bibliotekarske tečaje in šole imajo sledeče države: Nemčija: bibliotekarske šole v Berlinu, Vratislavi, Bonnu, Kölnu; Avstrija: Institut für österreichische Geschichtsforschung, tečaji na Narodni biblioteki od 1929 do 1931; Belgija: tečaj na Ecole centrale du Service

social, 6. oddelek, v Bruslju, ust. 1920; Brazilija: pouk bibliotekonomije na Narodni biblioteki; Bolgarija: 8 tečajev bibliotekonomije od 1923, 2 tečaja za bibliotekarje šolskih bibliotek, 1928 in 1931; Kanada: 2 bibliotekarski šoli, v Torontu in Montrealu, tečaji na 2 univerzah; Danska: poletni tečaji za bibliotekarje podeželskih bibliotek, šola za bibliotekarje ljudskih bibliotek, ust. 1918; Španija: šola za diplomatiko; Estonija: tečaj za bibliotekarje ljudskih bibliotek; Združene države: 24 bibliotekarskih šol, ki pripadajo trem različnim tipom; Finska: tečaji za bibliotekarje ljudskih bibliotek, ust. 1924; Francija: Ecole des Chartes, od 1924 do 1929 bibliotekarska šola v Parizu, ki jo je financirala American Library Association, mestna bibliotekarska šola v Parizu, ust. 1930; Anglija: tehnični pouk British Library Association, ust. 1893, in šola bibliotekonomije londonske univerze, ust. 1919; Ogrska: neobvezni tečaji v Budimpešti na univerzitetni biblioteki, na centralni mestni biblioteki in na univerzi; Indija: tečaji na univerzitetni biblioteki Pendjaba, od 1915, na kr. biblioteki v Kalkuti in na univerzitetni biblioteki v Madrasu; Irska: tečaj na dublinski univerzi, od 1927/28; Italija: tečaji na 4 univerzah, v Rimu, Firenzi, Bolonji in Padovi, od 1926; Japonska: bibliotekarska šola prosvetnega ministrstva, ust. 1922; Norveška: tečaji za bibliotekarje podeželskih bibliotek, ust. 1912, in za učitelje, ust. 1929, dopisni tečaji 1930/32; Nova Zelandija: dopisni tečaji angleškega bibliotekarskega društva; Nizozemska: tečaji bibliotekarskega društva, od 1921; Poljska: tečaji na univerzah v Poznańu in v Vilnu, za bibliotekarje ljudskih bibliotek šola mestne biblioteke v Varšavi in katoliška socialna šola v Poznańu; Romunija: tečaji za bibliotekarje ljudskih in šolskih bibliotek, 1932; Švedska: tečaj za bibliotekarje ljudskih bibliotek, ust. 1920; Švica: tečaji na univerzah v Baslu, Zürichu, Bernu, oddelek ženske socialne šole v Ženevi in v Luzernu; Češko-slovaška: bibliotekarska šola, 1920—1932, tečaji na Karlovi univerzi, poletni tečaji; Rusija: inštitut za bibliotekonomijo v Moskvi, ust. 1918, tečaji na pedagoških inštitutih in na univerzah; Vatikan: bibliotekarska šola, ust. 1934. Programi tečajev in šol so večinoma tudi navedeni. Brez tečaja ali šole so le Grška, Islandija, Luksemburška, Jugoslavija.

Podčrtati hočemo še nekaj značilnosti razvoja v nekaterih državah. Tako toži Kanada o težavah radi raztresenosti in redkosti prebivalcev, ki pripadajo tudi dvema različnima rasama. Na Špankem morejo postati bibliotekarji samo člani Korporacije arhivarjev, bibliotekarjev in muzejnikov. V Združenih državah, kjer vsaka država neodvisno od drugih organizira svoje biblioteke, zavzema l. 1876 ustanovljena organizacija bibliotekarjev mesto države, predpisuje pogoje za bibliotekarje, prireja tečaje, ustanavlja šole in daje diplome. Prav tak izreden položaj zavzema organizacija bibliotekarjev v decentralizirani Švici, ki je 1932 izdelala predloge (Godet-Escher) za poklicno izobrazbo. Francija še ni zadovoljivo rešila vprašanja bibliotekarske šole, za katero ima šele izdelan projekt, ker Ecole des Chartes očitajo preveč teoretični značaj, proti ameriški bibliotekarski šoli pa se je dvignil delni odpor radi njenih metod, češ da ne ustrezajo popolnoma evropskim potrebam. V Angliji zahteva država le univerzitetno diplomu, tehnično vzgajajo bibliotekarje raje praktično po potrebah posameznih bibliotek. Indija se bojuje proti analfabetizmu, jedro bibliotekarskega dela je tam vas ali malo mesto. Na Norveškem je dobilo mnogo bibliotekarjev poklicno izobrazbo na angleških in ameriških bibliotekarskih šolah, in tam že poznajo brezposelne bibliotekarje; bibliotekarska organizacija je izdala od l. 1915 sem 10 ročnih knjig za poklicno izobrazbo. Rusija podčrtava uspehe boja proti analfabetizmu in važnost vzgojne vloge bibliotekarjev.

Iz vsega navedenega postane jasno, kaj pri nas že imamo in česa še pogršamo. Statistiko bibliotek imamo samo delno, za Slovenijo, splošna je še v projektu. Posebnega zakona o bibliotekah še nimamo, čeprav je naše »Društvo jugoslovanskih bibliotekarjev« izdelalo že več projektov. Za bibliotekarje državnih bibliotek — razen beograjske Narodne biblioteke, ki ima svoj poseben statut — je v veljavi splošni uradniški zakon, za ljudske biblioteke sploh ni predpisov. Za znanstveno službo se zahteva po ususu univerzitetna izobrazba, za srednjo službo srednješolska, tehnično znanje si more pridobiti bibliotekar le po praktičnem delu v teku službovanja in po lastnem študiju. Brezdvomno bi bila za nas najboljša rešitev ustanovitve bibliotekarskih tečajev na univerzah v Beogradu, Ljubljani in Zagrebu (v zvezi s historično skupino kakor običajno) ali na univerzitetnih in narodnih bibliotekah istotam (z diferenciacijo za znanstvene in ljudske biblioteke), ker bi tu imeli na razpolago primerne predavatelje in potrebno gradivo, in bi finančno breme bilo neznatno. Tudi predpis staža ne bi povzročil velikih težkoč. Ker se mentaliteta vsakega naroda pokaže tudi v organizaciji knjižničarstva, moramo tudi tu iskati svojo pot. In ker je jasna zveza med splošnim nivojem kulture in nivojem bibliotekarstva, je tukaj možnost za uveljavljenje manjših držav in narodov, kakor pri vsaki stvari, kjer odloča kvaliteta, ne pa kvantiteta.

Obravnavana knjiga je prava zakladnica. Nemškemu referatu je uredništvo dodalo odgovarjajoče poglavje iz Milkaua, Handbuch der Bibliothekwissenschaft, švicarski referat vsebuje resolucije bibliotekarske organizacije o poklicni izobrazbi. Nemčija na eni, Švica (z Ameriko in Anglijo) na drugi strani predstavljata brez dvoma dva čisto različna tipa rešitve. Poučna je za nas posebno opazka švicarskega referenta, da ni dobro vse pričakovati od države; popolnoma pa soglašamo s simpatično izpovedjo angleškega referenta, da so bibliotekarske plače majhne, da je napredovanje počasno, da pa je bibliotekarska služba vendar priljubljena.

Dr. M. Pivec-Stelè.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000523903

